

Cuba heeft geen inmenging nodig om mensenrechten te garanderen

Mensenrechten en Cuba, het is een gevoelig en controversieel thema. Over dit thema had ik in april '24 een gesprek met een Cubaanse professor internationaal recht. Omdat het om een informeel gesprek ging zonder afspraken over een mogelijk artikel, vernoem ik de naam niet.

Mensenrechten verankerd in de Cubaanse grondwet worden internationaal politiek misbruikt

Cuba heeft gekozen voor een “socialistische democratie, gestoeld op rechtvaardigheid en sociale gelijkwaardigheid, op het volle genot van de mensenrechten, op de participatie van de samenleving in de economische en sociale evolutie naar een welvarend, democratisch en duurzaam socialisme¹”. In Artikel 41 van de nieuwe Grondwet van 2019 erkent en garandeert de Cubaanse staat “het onherroepelijke, onaantastbare, ondeelbare, universele en onderling verbonden genot en de uitoefening van de mensenrechten, overeenkomstig de beginselen van progressiviteit, gelijkheid en non-discriminatie”.

Maar ondanks deze zeer humanistische doelstellingen wordt Cuba juist op dit punt aangevallen. Anti-Cuba krachten in de VS en ook in het Europees Parlement grijpen elke aanleiding aan om Cuba te beschuldigen van de schending van het recht op vrije meningsuiting of van organisatie. De Cubaanse overheid reageert op elke aanval vrij defensief, omdat deze kritieken passen in de bewuste pogingen om de Cubaanse overheid in diskrediet te brengen.

Het Westen heeft eenzijdige kijk op mensenrechten

Klassiek maakt men onderscheid tussen de verschillende generaties mensenrechten: de burgerrechten en politieke rechten (vrije meningsuiting en vrijheid van organisatie), de economische, sociale en culturele rechten (recht op voedsel, huisvesting, onderwijs, gezondheid) en de collectieve rechten (recht op zelfbeschikking van een bevolkingsgroep of land).

Europa en de VS leggen vooral klemtoon op de individuele rechten zoals de vrijheid van meningsuiting, het recht op organisatie, enz. Vanuit deze bril kijken zij

Cuba heeft geen inmenging nodig om mensenrechten te garanderen

naar andere landen en koppelen zij ook de samenwerking met andere landen aan het respect voor de(zie categorie van) mensenrechten. **Voor Cuba vormen alle generaties van mensenrechten één en ondeelbaar geheel** en zijn ze allemaal even belangrijk.

Cuba investeert in collectieve rechten

Het gemakkelijkste te realiseren zijn de individuele rechten zoals vrijheid van meningsuiting, want dat vraagt van de overheid enkel een passieve instelling. Daarentegen een land dat het recht op onderwijs of gezondheid voor gans zijn bevolking wil garanderen, moet daar grote inspanningen en investeringen voor doen. En dat heeft Cuba nu net sinds de revolutie van 1959 gedaan. Vandaag staat de kwaliteit van het onderwijs en de gezondheidszorg omwille van de economische crisis zwaar onder druk. Desondanks levert Cuba hier een grootse prestatie door de gratis toegang tot onderwijs, gezondheidszorg, cultuur en sport te blijven garanderen, ook in deze moeilijke omstandigheden.

Mensenrechten garanderen is een work in progress

Met de nieuwe grondwet van Cuba, goedgekeurd in 2019, zet Cuba grote stappen op het vlak van mensenrechten. De grondwet erkent onder meer het recht op manifestaties. Maar een grondwetsartikel moet verder nog in wetten en toepassingsdecreten vertaald worden.

Cuba heeft geen inmenging nodig om mensenrechten te garanderen

In dat verband verklaarde Dr. C. Yuri Pérez Martínez², professor aan de Faculteit Rechten van de universiteit van Havana op een congres in 2022: "Voor de komende tijd staan we voor de uitdaging om de socialistische rechtsstaat uit te diepen en constant te verbeteren met sociale rechtvaardigheid, democratisch, onafhankelijk en soeverein, georganiseerd met iedereen en voor het welzijn van iedereen; hierbij zullen we onze tekortkomingen moeten overwinnen en alle voorwaarden scheppen om de volledige waardigheid van de mens te bereiken, maar zonder interventionisme of inmenging van welke aard dan ook".

Het is duidelijk dat Cuba nog niet gewoon is om om te gaan met groepen burgers die op straat komen. Noch de burgers, noch de politie, de lokale autoriteiten of de regering hebben er veel ervaring mee. Dat verklaart waarom van beide kanten, manifestanten en autoriteiten, extreme reacties voorkomen. Cuba moet nog leren om te gaan met betogende burgers die hun ongenoegen uiten en bepaalde rechten opeisen. De meeste mensen die op 17 maart '24 in Santiago de Cuba of in Bayamo op straat kwamen, waren de vele stroomonderbrekingen meer dan beu. De overheid moet leren luisteren naar deze mensen, en er niet onmiddellijk een politiek maneuver om de regering te destabiliseren in zien .

Politieke oppositie misbruikt ongenoegen

Dat is een moeilijke evenwichtsoefening, want men kan niet ontkennen dat de politieke oppositie klaar staat om elke uiting van ongenoegen aan te wakkeren en uit te vergroten. De VS investeert miljoenen dollars om opposanten in Florida maar ook in Cuba te betalen om het regime in Cuba in diskrediet te brengen en aan te vallen. Ook de recente resoluties van het Europees Parlement -de laatste van 29 02 24- over Cuba komen er vooral op aansturen van de extreem rechtse partijen.

Het zou een grote verademing zijn als een manifestatie in Cuba niet langer meer een internationaal nieuwsitem zou zijn, zoals trouwens de vele betogingen in Brussel dat evenmin zijn. Het zou de Cubaanse overheid ook meer ademruimte geven om rustig op manifestaties te reageren. Het is trouwens bewezen dat buitenlandse druk en sancties niet werken en integendeel en een omgekeerd effect hebben. Sancties duwen de geviseerde overheid in een defensieve houding, die daarom haar beleid verstrengt.

Internationaal juridisch kader garandeert mensenrechten

Cuba heeft geen inmenging nodig om mensenrechten te garanderen

Op internationaal niveau bestaan er verschillende structuren die de mensenrechten monitoren. De Universele Verklaring van de Mensenrechten heeft een grote morele waarde, maar is een niet bindend document. Na WO II werden een reeks internationale verdragen over Mensenrechten goedgekeurd. De toepassing van deze conventies gebeurt in twee stappen. Landen die een verdrag ondertekenen, beloven om de toepassing ervan te bestuderen, maar zonder enige toezegging. Landen die een conventie ook ratificeren verplichten zich ertoe om deze via hun nationale wetgeving te respecteren en uit te voeren.

Van de 14 juridische instrumenten van de Verenigde Naties over mensenrechten³ heeft Cuba er 10 ondertekend en 8 geratificeerd. De twee verdragen die Cuba reeds in 2008 heeft ondertekend maar nog niet heeft geratificeerd zijn het Internationaal Verdrag over Burgerrechten en Politieke Rechten (CCPR) en het Internationaal Verdrag over Economische, Sociale en Culturele rechten (CESCR). Zoals eerder reeds aangehaald betekent de nieuwe grondwet van Cuba een serieuze stap voorwaarts, maar moeten nog tal van oude wetten in overeenstemming ermee gebracht worden.

Cuba staat hier voor een dilemma, of beter gezegd voor een botsing van waarden en visies. Vrijheid van meningsuiting en van organisatie botst met het socialistisch staatsmodel. Stel dat Cuba een politieke partij van de kleine en middelgrote ondernemers (Mipymes) toelaat die opkomt voor de vrijhandel en de totale privatisering van de economie. Dit zou het einde betekenen van het socialistisch model, waarbij de economie in functie staat van het algemeen welzijn en niet in functie van de winst voor de investeerders.

Dat een land zijn eigen gekozen staatsbestel verdedigt, is niet vreemd. Dat doen ook de kapitalistische landen. De Europese Unie heeft in haar handvest de vrijhandel en het vrij ondernemerschap opgenomen, waardoor staatsbedrijven of nationaliseringen van sleutelsectoren en zelfs van basisvoorzieningen als water, energie, gezondheid bij ons uit den boze zijn.

Maar het zijn juist deze twee verdragen waarop de politieke oppositie zich beroept om de Cubaanse overheid aan te vallen. We moeten echter niet blind zijn voor de politieke

Cuba heeft geen inmenging nodig om mensenrechten te garanderen

manoeuvres achter deze aanvallen. **De VS, die zich opwerpt als voorvechter van de democratie en de mensenrechten, heeft slechts 5 verdragen geratificeerd** en hoort bij de landen met het minst aantal ratificeringen. Maar de VS wordt hiervoor nooit door de rechtse partijen aangevallen.

Bronnen:

1. Díaz-Canel, 8vo. Congreso del Partido Comunista de Cuba
2. <http://www.cubadebate.cu/opinion/2020/12/09/dialogos-en-torno-a-los-derechos-humanos/>
3. Naciones Unidas - Derechos Humanos Estado de Ratificación por Cuba